

До спеціалізованої вченої ради
Д 27.855.03 в Університеті
державної фіскальної служби України
08201, Київська область, м. Ірпінь,
вул. Університетська, 31

В І Д Г У К

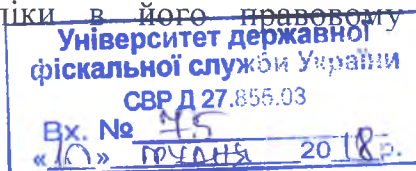
офіційного опонента кандидата юридичних наук Забарного Максима Михайловича на дисертацію Трекке Артема Сергійовича на тему «Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості», підготовлену на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктор філософії) за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Теоретичне і практичне дослідження є досить актуальним в умовах триваючого удосконалення кримінального процесуального законодавства, вдосконалення форм і методів протидії злочинності та водночас поглиблення демократичних засад у кримінальному процесі, захисті прав його учасників з використанням зарубіжного досвіду. При цьому, не менш важливим є вивчення та врахування досвіду передових демократичних держав, зокрема, щодо функціонування в Україні інституту угод про визнання винуватості.

Опонентом вивчені публікації, автореферат та текст рукопис дисертації А.С. Трекке, що дає підстави стверджувати: дослідження присвячене актуальній темі, яка має теоретичне і практичне значення, сприяє розвитку науки кримінального процесу.

Автором обґрунтовано визначено, що норми КПК України, які регламентують процесуальний порядок здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості не можна охарактеризувати як усталені. У пошуках удосконалення цього інституту постійно ведуться наукові дискусії, вносяться законопроекти із поліпшення нормативного забезпечення укладення та затвердження угоди про визнання винуватості. Активне наукове дослідження проблем застосування зазначеного інституту виявило численні недоліки в його правовому

регулюванні і різноманітні пропозиції щодо його вдосконалення.

Як слушно зауважує автор, у доктрині кримінального процесуального права та в практичній діяльності судових та правоохоронних органів залишаються невирішеними питання, пов'язані із: обсягом взаємних прав та обов'язків сторін при укладенні та затвердженні угоди про визнання винуватості; гарантіями прав та законних інтересів потерпілого, юридичних осіб у таких кримінальних провадженнях; судовим розглядом зазначених погоджувальних процедур; правовими наслідками невиконання угоди про визнання винуватості тощо.

В складних умовах сьогодення завданням правової науки є зважена, об'єктивна оцінка складних процесів, що відбуваються у досліджуваній правовій сфері, аналіз досягнень і прорахунків. Це стосується використання відповідних повноважень прокурорами, передусім процесуальними керівниками, так і суддями при розгляді відповідних кримінальних проваджень.

Зазначені та інші чинники обумовлюють своєчасність теоретичної розробки питань, пов'язаних з предметом дослідження.

Вказані обставини спонукали із сучасних позицій на базі нового КПК України здійснити комплексне дослідження проблемних питань правового регулювання та практичної реалізації інституту угод про визнання винуватості у кримінальному провадженні. Тому одержані автором в результаті дослідження висновки та висловлені в роботі рекомендації мають важливе значення для вдосконалення чинного Кримінального процесуального кодексу України та підвищення в частині правової регламентації діяльності слідчого, прокурора, суду у кримінальному процесі.

Слід також зазначити, що дисертаційні роботи попередників автора не дали відповіді практикам на багато проблемних питань щодо застосування положень цього інституту у практичній діяльності, не вичерпали вони також і дослідження багатьох теоретичних проблем питань здійснення кримінальних проваджень на підставі угод про визнання винуватості. Тому у

вітчизняній науці кримінального процесуального права залишалася низка проблемних питань, які потребують окремого комплексного дослідження цього інституту, на чому цілком слушно зосередили увагу здобувач і його науковий керівник, ставлячи перед собою за мету розробити теоретичні засади і практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення кримінального провадження на підставі угод про визнання винуватості, а також сформулювати науково-обґрунтовані пропозиції з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи А.С. Трекке є актуальною і своєчасною, відповідає вимогам сьогодення.

*Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації*

Дисертація охоплює положення споріднених правових дисциплін. Це дозволило автору в комплексі дослідити основні питання, що виникають у сфері правового регулювання процесуального порядку укладення та затвердження угод про визнання винуватості, з'ясувати правові наслідки невиконання угоди про визнання винуватості, запропонувати власні варіанти вирішення теоретичних та практичних проблем у зазначеній сфері.

При підготовці роботи використано матеріали практично всіх наукових досліджень вітчизняних та інших науковців, досвід органів зарубіжної юстиції та наукові дослідження зарубіжних вчених, органів прокуратури та судів зарубіжних країн.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

– професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

– відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 12.00.09 «кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза, оперативно-розшукова діяльність»;

– достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

– використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних.

Висловлене вище підтверджує наукову обґрунтованість та достовірність зроблених в дисертації теоретичних висновків та науково-практичних рекомендацій.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

В дисертації внесено низку обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства і практики його застосування у розглянутій сфері.

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та з авторефератом дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і містять елементи наукової новизни.

Серед наукових положень та висновків, які характеризуються науковою новизною, слід відзначити, зокрема такі:

– запропоновано поняття угоди про визнання винуватості як процесуально оформленої домовленості, яка укладається, з одного боку, прокурором з метою оптимізації процесу виявлення, припинення, розслідування та запобігання кримінальних правопорушень, а з іншого – підозрюваним, обвинуваченим, який надає кримінально-релевантну інформацію про вчинені ним та іншими особами кримінальні правопорушення, а також іншу допомогу правоохоронним органам з метою мінімізації негативних правових наслідків для нього за вчинений злочин, в обмін на узгоджене покарання;

– обґрунтовано доцільність винесення прокурором мотивованої

постанови про: 1) укладення угоди про визнання винуватості, або 2) про відмову в укладенні угоди про визнання винуватості, за умови звернення підозрюваного чи обвинуваченого з письмовим клопотанням про укладення угоди про визнання винуватості;

– доведено необхідність доповнення КПК України відповідною статтею, яка б встановлювала порядок і умови застосування заходів безпеки у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості;

– обґрунтовано доцільність залучення до участі у кримінальному провадженні представника потерпілого за умови укладення угоди про визнання винуватості, умовою якої є письмова згода потерпілого, коли волевиявлення потерпілого об'єктивно не може бути з'ясоване з огляду на його важкий фізіологічний стан;

– запропоновано передбачити право на оскарження ухвали суду про відмову у затвердженні угоди про визнання винуватості особами, інтересів яких вона стосується - прокурору, обвинуваченому, його захиснику, законному представнику;

– відстоюється точка зору про доцільність законодавчого закріплення обов'язку слідчого, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, передачі прокурору внесеного підозрюваним клопотання про укладення угоди про визнання винуватості;

– обґрунтовано наукову позицію, згідно із якою суб'єктами правовідносин з укладення угоди про визнання винуватості у вузькому розумінні виступають підозрюваний (обвинувачений) та прокурор; у широкому значенні ними можуть бути захисник та законний представник підозрюваного (обвинуваченого), потерпілий, представник потерпілого, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження у визначених законом випадках, перекладач, а також суд, який розглядає справу по суті.

Вищезазначене підкреслює як актуальність дослідження А.С. Трекке, так і його своєчасність, спрямованість на перспективу у пошуку ефективних

шляхів удосконалення правового регулювання та практичної реалізації інституту угод про визнання винуватості у кримінальному провадженні.

Формулювання теми, запропоноване автором, свідчить про поглиблення наукового пошуку через призму окремих методологічних проблем кримінального процесу, що підвищує рівень узагальнення і творчого пошуку науковця, доводить його актуальність.

*Повнота викладу основних положень дисертації
в опублікованих працях*

Основні наукові результати дисертації викладені у 9 наукових публікаціях: 5 статтях у наукових фахових юридичних виданнях, у тому числі 1 у виданні іншої держави, та 4 тез у збірниках доповідей на науково-практичних конференціях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Практичне значення роботи

Дисертаційне дослідження Трекке А.С. «Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості» визначається можливістю його використання у практичній діяльності органів досудового розслідування, прокуратури під час ініціювання та укладення угод, а також для підвищення ефективності судового провадження на підставі угод.

Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень. Дисертант стисло формулює основні результати дослідження, які викладені у тому числі і у структурній частині автореферату. Варто відзначити ті наукові положення

автора, які пов'язані із внесенням змін і доповнень до КПК України, що підтверджують практичне спрямування дисертаційного дослідження.

Зокрема, здобувачем аргументовано позицію щодо необхідності доповнення ч. 4 ст. 469 КПК України положенням, відповідно до якого за умови, коли здійснюється кримінальне провадження щодо юридичної особи, обов'язковою умовою укладення угоди про визнання винуватості з підозрюваним, обвинуваченим, який діяв в її інтересах є відшкодування такою юридичною особою заподіяної шкоди державним чи суспільним інтересам.

Слушною слід визнати точку зору щодо доповнення абз. 2 ч. 4 ст. 474 положенням, що перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості суд під час судового засідання повинен з'ясувати в потерпілого, чи цілком він розуміє суть наданої ним письмової згоди прокурору на укладення угоди про визнання винуватості.

Вимогам практики відповідає аргументована автором теоретична позиція щодо доповнення КПК України ст. 476-1 «Заходи безпеки, які застосовуються у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості» у якій зазначити, що за наявності достатніх даних про те, що підозрюваному або обвинуваченому, з яким укладено угоду про визнання винуватості, а також членам їх сімей та близьким родичам погрожують або можуть погрожувати вбивством, застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням їх майна або іншими діями з метою перешкоджання здійсненню кримінального провадження або з помсти за участь в ньому, прокурор, суд приймають в межах своєї компетенції рішення про застосування до зазначених осіб заходів безпеки.

Ці положення у поєднанні з іншими теоретичними узагальненнями автора в сукупності розв'язують важливе науково-практичне завдання, яке полягає у вдосконаленні процесуальної регламентації та забезпеченні здійснення ефективного кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що кандидатська дисертація Трекке Артема Сергійовича є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність.

Теоретична значущість роботи полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні здійснення ефективного кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості. Практична значущість одержаних результатів полягає у використанні науково-методологічних узагальнень та практичних рекомендацій автора у практичній діяльності правоохоронних органів, у законодавчому, освітньому процесі та науково-дослідній діяльності.

*Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності
встановленим вимогам*

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура дисертації логічно побудована і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого роду наукових робіт. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, варто зробити певні уточнення, зауваження та рекомендації з метою подальшого удосконалення обумовленої проблематики.

1. Незважаючи на досить значний обсяг, який займає підрозділ 1.3. «Зарубіжний досвід укладення угоди про визнання винуватості», усе ж

вважаємо, що автор не надає конкретних пропозицій щодо удосконалення інституту угоди про визнання винуватості. Здобувач часто обмежується описанням законодавчих приписів та процедур регулювання відповідних договірних відносин у інших країнах, не співставляючи схожі за своєю суттю правові положення, та не здійснюючи їх порівняння з вітчизняними. До прикладу, автор у підрозділі вживає фразу «Зрозуміло, це не означає повного заперечення інституту угоди про визнання винуватості у інтерпретації законодавця країн англо-американського типу, а також ігнорування позитивних практик вирішення таких кримінальних процесуальних конфліктів...». Схожі формулювання, використані у роботі, на кшталт вказаного, мають хіба що певне інформативне навантаження, проте належним чином не аналізуються з позиції можливості використання їх у національній правозастосовній практиці.

2. На думку офіційного опонента, у підрозділі 2.3 “Зміст, наслідки укладення угоди про визнання винуватості” необхідно було більше уваги приділити аналізу особливостей процедури укладення угоди про визнання винуватості у провадженнях щодо особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України та злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів. Адже не дивлячись на їх порівняно невелику питому вагу у структурі усіх кримінальних проваджень на підставі угод, саме вони становлять найвищий ступінь суспільної небезпеки і часто завдають значної матеріальної шкоди.

3. Автору цього дисертаційного дослідження також потрібно було повніше порівнювати свої емпіричні дані з даними наведених праць українських науковців, які присвячувалися проблематиці реалізації інституту кримінального провадження на підставі угод (зокрема, роботи вчених:

В.І. Боярова, М.Й. Вільгушинського, Ю.М. Дьоміна, О.О. Леляк, І.А. Тітка, В.І. Тютюгіна та ін.), щодо закономірностей та співвідношень цих досліджень.

4. Оскільки в кримінальному провадженні на підставі угод про визнання винуватості одним з суб'єктів його реалізації є прокурор, діяльність якого здійснюється у чітко визначених законом порядку та формах, здобувачеві доцільно було б більш чітко дослідити алгоритм участі прокурора у таких кримінальних провадженнях.

Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівню виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Зроблені Треке А.С. наукові висновки мають вагому аргументацію, є належним чином обґрунтованими і характеризуються високим рівнем достовірності. Крім розглянутих вище, в роботі містяться й інші положення, висновки, рекомендації, які в сукупності і забезпечують цілісність проведеного дослідження.

Оформлення даної дисертації відповідає усім вимогам, що пред'являються до такого виду робіт. Структура є цілком логічною, розкриття змісту послідовним.

Автореферат дисертації відповідає її змісту, а саме відбиває основні положення та результати дослідження, які наведені в тексті роботи. Матеріал викладено з логічною послідовністю, грамотно, літературною українською мовою, стиль викладу матеріалу - науковий. Зміст дисертації свідчить про те, що автор виконав поставлене завдання, показавши при цьому глибокі знання наукової літератури, чинного вітчизняного та зарубіжного законодавства, вміння їх всебічно аналізувати, переконливо обстоювати власну точку зору.

Проведене дослідження надало здобувачу змогу вирішити важливе наукове завдання, що полягає в комплексному дослідженні проблем здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні України.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаю, що дисертаційна робота Трекке Артема Сергійовича на тему «Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання - розроблення положень теоретичного і практичного характеру, що розкривають зміст і правову сутність реалізації інституту угод про визнання винуватості у кримінальному провадженні, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування в аспекті предмета дослідження.

Робота відповідає вимогам, встановленим до змісту та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Артема Сергійовича Трекке відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2015 № 567, а її автор на основі прилюдного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент

**Начальник п'ятого слідчого відділу
розслідування кримінальних проваджень
слідчого управління фінансових розслідувань**

**Головне управління ДФС у м. Києві,
кандидат юридичних наук**

М.М. Забарний